

Біленко О. В.
кандидат економічних наук, доцент,
Пряхін Д. Ф.
студентка
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Активна участь України у глобальних світових процесах, а також обраний курс на вступ до Європейського Союзу потребує цілісної та ефективної митної політики. Митна політика є системою політичних, економічних, правових та організаційних заходів держави, що реалізуються у сфері митного регулювання, встановлення митних правил і процедур, спрямованих на захист внутрішньо- і зовнішньоекономічних національних інтересів відповідно до цілей і завдань політико-економічних пріоритетів розвитку країни. В процесі розбудови ефективних механізмів митного регулювання доцільним є вивчення зарубіжного досвіду та перспектив його застосування в Україні.

Митна політика Європейського Союзу ґрунтується на концепції побудови внутрішнього ринку, загальних правилах і процедурах, що забезпечують застосування тарифних і нетарифних заходів на рівні ЄС щодо зовнішньої торгівлі з третіми країнами, реалізацію спільних заходів торгівельної політики. Митна політика ЄС передбачає виконання спільних правил в діяльності митних адміністрацій країн-членів співтовариства та спрямована на забезпечення ефективного контролю торговельних потоків, розробку та впровадження сучасних методів посилення співробітництва між різними службами, що беруть участь у цьому процесі.

У 1973 р. країни ЄС приєдналися до Міжнародної конвенції [1], яка є міжнародно-правовим актом у сфері митної справи, що регулює майже всі сторони митних відносин: усі транспортні засоби та товари, які ввозяться на митну територію чи вивозяться з неї підлягають митному контролю; при застосуванні митного контролю використовується система управління ризиками; митна служба застосовує метод аналізу ризиків для визначення осіб і товарів, у тому числі транспортних засобів, що підлягають перевірці, та ступеня такої перевірки; застосуванні стратегії, яка базується на системі засобів оцінювання імовірності недотримання законодавства; передбачення контролю на основі методів аудиту; митна служба прагне до співробітництва з іншими митними службами та укладення угод про взаємну допомогу з метою вдосконалення митного контролю; використання інформаційних технологій та засобів електронних комунікацій для вдосконалення митного контролю; митна служба оцінює системи електронних комунікацій учасників зовнішньої торгівлі, якщо такі системи впливають на проведення митних операцій, для забезпечення їхньої відповідності вимогам митної служби.

Відповідно до положень Міжнародної конвенції ЄС, митні органи можуть виконувати будь-які процедури контролю, які вони вважають необхідними. Для цього розроблено відповідну робочу програму - Union Customs Code Work Programme [2], яка передбачає визначення проектів та електронних систем, що забезпечать обмін інформацією на основі внутрішньо прийнятих моделей даних і форматів повідомлень, підвищення їхньої ефективності, однаковості застосування та зменшення витрат, дотримання законодавства; взаємодію економічних суб'єктів на однакових умовах з митними органами будь-якої країни-члена ЄС.

Отже, основними принципами реалізації митного контролю в ЄС наразі є максимальне спрощення митного контролю та вдосконалення митного аудиту через нормативне визначення стандартів його проведення.

На сучасному етапі найбільш прийнятним для України є використання досвіду країн центральної та східної Європи. Він передбачає дотримання низьких тарифних ставок на переважну більшість товарних позицій, особливо на товари з низьким ступенем обробки, застосування електронних систем для прискорення і збільшення ефективності і доступності митних процедур, підвищення рівня обладнання митниць відповідно до стандартів митниць ЄС, удосконалення дорожньо-транспортних систем задля збільшення мобільності перевезення товарів та комфорту для виконавців.

США має найбільш розвинуту митну модель, тому доцільним є розгляд особливостей реалізації митної політики цієї країни.

Завдання митної служби США поєднують повноваження митних та прикордонних служб: захист кордонів та контроль за ввезенням товарів; боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів; контроль за експортом товарів; контроль за переміщенням грошей. Крім функцій стягнення митних платежів, охорони кордонів і боротьби з контрабандою, захисту інтелектуальної власності, на початку 21 століття додалися обов'язки щодо запобігання тероризму, нелегального в'їзду до США, торгівлі людьми, захисту від фітосанітарних та зооветеринарних загроз, боротьба з контрабандою інформаційних технологій [3, с.238, 247].

Митна служба США – це єдина державна силова структура з власними розвідувальними підрозділами, що має обмежувальні повноваження в повітряному, водному і наземному просторі та забезпечує цілісність кордонів США. Крім того, США досягнули мети реалізації програми Всесвітньої митної організації, яка полягає в установленні і підтриманні балансу між контролем і сприянням торгівлі шляхом реформування і вдосконалення методів митного регулювання. При цьому основними показниками ефективності роботи митної служби є кількість пропущених і перевірених пасажирів, кількість оформлених контейнерів, кількість заарештованих злочинців, кількість конфіскованих фальшивих документів тощо [3, с.250].

В Україні головним критерієм результативності митної служби вважається фіскальна ефективність, тобто сума коштів, перерахована до державного бюджету. Доцільним вважаємо запровадження показників, які характеризують ступінь забезпечення митними органами економічної безпеки держави та

захисту вітчизняних товаровиробників від недобросовісної іноземної конкуренції, а також швидкість здійснення митних процедур.

Протягом останніх декількох років в Україні були здійснені позитивні реформи щодо реалізації митної політики: спрощення зовнішньої торгівлі та подолання тіньових механізмів ввезення в Україну товарів; запроваджено захист прав інтелектуальної власності; ефективна взаємодія з митними службами сусідніх держав з метою виявлення корупційних схем у зовнішньоекономічній діяльності та організованих угруповань, що ведуть злочинну діяльність у зовнішньоекономічній сфері; впровадження системи електронного декларування товарів, що сприяє скороченню часових і фінансових витрат при здійсненні процедур митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів.

Водночас, потребують вирішення низка проблем: відставання від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товарів; контрабанда товарів, наркотичних засобів та інтелектуальної власності; викривлення митної вартості імпортованих товарів; кількість зареєстрованих в країні учасників зовнішньоекономічної діяльності не відповідає фактичній.

Для вирішення зазначених проблем необхідно: створити доступ до інформації, яка знаходиться в базах даних інших органів державної влади; надати митним органам правоохоронних та розвідувальних повноважень за прикладом США та розширити функціональність і задачі окремих підрозділів; спростити та пришвидшити митні процедури за допомогою співпраці з іншими країнами; створити єдину систему отримання попередньої митної інформації від митних органів інших країн та від транспортних операторів стосовно товарів, що є об'єктами експорту в Україну; запровадити повноцінний з точки зору організаційно-кадрового забезпечення та ефективного застосування митний пост-аудит контроль; проводити наукові тренінги для працівників митної служби стосовно управління ризиками.

Література:

1. Про спрощення і гармонізацію митних процедур: Міжнародна конвенція від 18 травня 1973 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (дата звернення: 02.11.2022).
2. Union Customs Code. Taxation and Customs Union : веб-сайт. URL : https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/union-customs-code_en (дата звернення: 05.09.2022).
3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання: національні та міжнародні аспекти : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с.